



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

**Suárez, Francisco**

**[Köln], 1617**

Disputatio XXIX. De habitu scientiæ infusæ animæ Christi.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

plitem actum fieri: quamuis, quando primo, & per se versantur circa eandem rem, videantur semper esse diuersi actus, vt cognitio Dei intuitiua, & abstractiua. Secundo dicitur, probabile esse, quando Deus cognoscitur in effectu, formari alium conceptum Dei, & alium ipsius effectus: quia effectus concipitur perfecte, & prout in se est, Deus autem imperfecto modo, & quodam conceptu, aut negatio, aut respectiua, vel alio simili: non tamen propterea intercedit proprie discursus, tum quia illi duo actus simul habentur, & vnus resultat ex alio, tanquam simplex effectus à causa simplici, tum maxime, quia connexio, quæ est inter causam & effectum, cognoscitur eodem actu, quo cognoscitur effectus. Discursus autem in hoc maxime perfici videtur, quod distincto actu cognoscitur principium, ab eo, quo cognoscitur connexio, quam habet cum alia re, quæ per illum cognoscitur.

Dico secundo: Anima Christi nunquam vsa est hac scientia, componendo, aut discurrendo, nec talis modus cognoscendi potest in illa habere locum. Probatur, quia proprius & connaturalis modus cognoscendi per hanc scientiam, est per simplicem intuitum, seu cognitionem: sed huiusmodi modus operandi natura sua opponitur discursui seu compositioni: ergo ex natura rei nunquam hæc scientia operatur alio modo, sicut fieri non potest, vt per habitum principiorum cognoscatur principia per discursum, quia ille habitus intuetur veritatem principiorum simpliciter, prout in se est. Et confirmatur, quia quamuis possit anima Christi vti aliqua specie per se infusa inadæquate, & postea paulatim perficere illum actum: non tamen propterea erit ille discursus, sed solum erit cognitio vnus rei post aliam, sicut contingit etiam in angelo: ergo nulla ratione intelligi potest, quomodo per hanc scientiam fiat discursus, saltem loquendo iuxta naturam huius scientiæ, & secludendo miracula, nec necessaria, nec vtilia.

Dices: Quamuis ipsa scientia secundum se non possit discursum, tamen ex parte subiecti poterit ad illum modum operandi accommodari, sicut supra dicebamus de conuersione ad phantasmata. Respondetur, non esse simile, quia conuersio ad phantasmata non dicit aliquid intrinsecum ipsi scientiæ: quæ est in intellectu, sed tantum dicit concomitantiam quandam inferioris potentie ex motione superioris, quæ motio fieri potest per scientiam superiorum & perfectam: at vero discursus dicit intrinsecam imperfectionem, & limitationem in actibus, per quos fit discursus: fieri autem non potest, vt scientia, quæ ex natura sua habet efficere actus perfectos, & superioris ordinis, trahatur ad efficiendos actus ordinis inferioris. Dicunt aliqui, hæc recte procedere in his, quæ anima Christi euidenter, ac comprehensiuè per hanc scientiam intuebatur, non vero in aliis, quæ aliis modis cognoscere poterat, vel per euidentiam tantum in attestante, vel à posteriori, vel interdum etiam coniectando. Sed sub hanc scientiam nulla cognitio cadit, nisi vt euidentis est, & vt talis est, vel in se, vel in suis principijs manifestatur sine discursu, nec alius modus est connaturalis luminis, & speciebus huius scientiæ: & similia argumenta fieri solent in angelis, qui discurrere non possunt, iuxta magis receptam sententiam.

ARTICVLVS VI.

Utrum hac scientia fuerit distincta per diuersos habitus.



Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod in anima Christi non fuerit nisi vnus habitus scientiæ. Quanto enim scientia est perfectior, tanto est magis vna: vnde & angeli superiores per formas magis vniuersales cognoscunt, vt in prima parte dictum est. Sed scientia

77. 3 d. 14 ar. 3. 93.

Pr. p. q. 55. ar. 3.

Christi fuit perfectissima: ergo fuit maxime vna non ergo fuit distincta per plures habitus.

2. Præterea, Fides nostra deriuatur à scientia Christi: vnde dicitur Heb. 12. Aspicentes in autorem fidei & consummatorum Iesum. Sed vnus est habitus fidei de omnibus creditibilibus, vt in secunda parte dictum est. Ergo multo magis in Christo non fuit nisi vnus habitus scientiæ.

3. Præterea, scientia distinguitur secundum diuersas rationes scilicet. Sed anima Christi omnia scit secundum vnam rationem, scilicet, secundum lumen diuinitus infusum. Ergo in Christo fuit tantum vnus habitus scientiæ.

Sed contra est, quod Zach. 3. dicitur, quod super lapidem vnum, id est, Christum, sunt septem oculi: Per oculum autem scientia intelligitur. Ergo videtur, quod in Christo fuerint plures habitus scientiæ.

Respondendo dicendum, quod sicut dictum est, scientia in anima Christi habuit modum connaturalem anime humane. Est autem connaturale anime humane, vt recipiat species in minori vniuersalitate, quam angeli: ita scilicet, quod diuersas naturas specificas, per diuersas species intelligibiles cognoscat. Ex hoc autem contingit, quod in nobis sint diuersi habitus scientiarum, quia sunt diuersa scilicet generata: in quantum, scilicet, ea, quæ reducuntur in vnum genus, eodem habitu scientiæ cognoscuntur: sicut dicitur in primo Posteriorum, quod vna scientia est, quæ est vnus generis subiecti. Et ideo scientia in anima Christi, fuit distincta secundum diuersos habitus.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut supra dictum est, scientia anime Christi est perfectissima, & excedens angelorum scientiam: quantum ad id, quod consideratur in ea ex parte Dei influentis: est tamen infra scientiam angelicam, quantum ad modum recipientis. Et ad huiusmodi modum pertinet, quod scientia illa per multos habitus distinguitur, quasi per species magis particulares existentis.

Ad secundum dicendum, quod fides nostra immititur primæ veritati, & ideo Christus est autor fidei nostræ secundum diuinam scientiam, quæ est simpliciter vna.

Ad tertium dicendum, quod lumen diuinitus infusum, est communis ratio intelligendi ea, quæ diuinitus reuelantur: sicut & lumen intellectus agentis eorum, quæ naturaliter cognoscuntur. Et ideo oportuit esse in anima Christi proprias species singularium rerum, ad cognoscendum cognitione propria vniuersaliter. Et secundum hoc oportuit esse diuersos habitus scientiæ in anima Christi, vt dictum est.

COMMENTARIVS.

Habitus scientiæ includit tam species intelligibiles representantes obiecta, quam lumen, vel habitum, qui potentiam facilem reddat ad exercendum actum, & præsertim ad iudicium ferendum. D. Thomas ergo hoc loco, quantum ex solutione ad tertium colligere licet, potissimum loquitur de habitu huius scientiæ, ratione specierum intelligibilium, & hoc modo dicit, hanc scientiam esse diuisam per plures habitus, & addit, huiusmodi habitus, seu species intelligibiles, esse in hac scientia Christi minus vniuersales, quam species angelicas. Quæ sententia statim disputanda est, est enim mihi difficilis, & valde dubia.

DISPUTATIO XXIX.

In quatuor sectiones distributa.

De habitu scientiæ infuse anime Christi.



Vo in hac disputatione tractanda sunt, primum de speciebus, deinde de lumine: supponimus autem ex Philosophia & communis sententia Theologorum, ad intellectuale scientiam necessarias esse species intelligibiles, quando obiectum per se

per se non vnitur potentie, neque in Verbo cognoscitur, sed in seipso, & quia hoc modo fit cognitio per hanc scientiam, certum est, eam includere species per se infusas. Deinde supponimus, has species esse perfectas quoad vim representandi obiecta, ita vt per illas perfecte cognosci possint, in quo dubium non est, quin etiam angelorum species superet, quia sunt altioris ordinis, & perfectiorem cognitionem efficiunt, solum ergo inquirendum de illis superest, quam sint vniuersales, vel limitate.

SECTIO I.

Vtrum species per se infusa anime Christi fuerint vniuersaliores, quam angelice.

Variæ sunt sententiæ, & valde contrariæ. Prima affirmat, solum esse infusam animæ Christi vnam speciem vniuersalissimam, quæ sufficiens principium est ad cognoscenda omnia, quæ cadunt sub hanc scientiam. Ita tenet Marfil. in 3. quæst. 10. artic. 2. par. 4. concl. 2. Fundamentum esse potest, quia hoc non est impossibile, vt ex dictis disputatione præcedenti, sect. 1. colligi facile potest, tum quia nulla implicatio contradictionis in hoc assignari potest: tum etiam, quia minus est, representari hæc omnia per vnam speciem, quam ipsam essentiam Dei: tum denique, quia (vt constat ex doctrina de Angelis) quacunque specie vniuersali facta, potest fieri alia vniuersalior, ergo potest esse aliqua tam vniuersalis, vt representet hæc omnia, est ergo hæc perfectio possibilis, & est maior, quia virtus, quo simplicior & magis vnita, eo perfectior est, non est ergo, cur animæ Christi denegetur hæc perfectio.

Secunda sententia dicit, species huius scientiæ esse minus vniuersales, quam omnes angelicas, ita vt singularum rerum datæ sint singulares species. Ita D. Thom. hic in corpore, & ad certum, quem Thomistæ sequuntur: explicant tamen de naturis specificis, non de indiuiduis, Scotus vero in 3. d. 14. quæst. 3. & Gabr. quæst. 1. artic. 2. concl. 1. & 2. vt supra dispu. 27. sect. 1. visum est, etiam singulis indiuiduis dicunt respondere singulas species intelligibiles. Fundamentum huius sententiæ est, quia hæc scientia data est Christo, modo proportionata & cõnaturali animæ humane, est autem cõnaturale huic animæ, cognoscere per species limitatas, & minus vniuersales, quæ sint angelicæ. Quæ sententia est probabilis propter autoritatem D. Tho. fundamentum enim eius parum suadet, & ideo mediavia incedendum mihi videtur.

Dico ergo primo, species intelligibiles infusas in hac scientia esse plures, & non vnam tantam. Hæc sententia est D. Thomæ hic, & in 3. distinct. 14. art. 3. & ibi est communis, & opinio Marfilij est singularis, & ideo non videtur tenenda, quanquam euidenter improbari non possit, quia reuera non videtur impossibile, quod affirmat, vt probatum est. Si autem impossibile non est, cum factum pendeat ex voluntate Dei, quæ non autoritate aliqua, sed coniecturis colligenda est, constat, neutram partem sufficienter posse conuinci, tamen non, quidquid impossibile non est, statim tribuendum est animæ Christi, præsertim, quando nulla est necessitas, & cum alioqui valde difficile intellectu sit, res distinctissimas, & diuersorum ordinum, naturales, & supernaturales etiam per eandem speciem, in proprio genere representari. Denique, cum hæc scientia minus perfecta sit, quam beata, minus simplex, & vnita est, non ergo per vnam speciem, sed per plures cognoscet obiecta sua.

Dico secundo. Hæ species vniuersaliores sunt, quam sint species cõnaturales intellectui humano. Hæc conclusio colligitur ex doctrina Caietani hic, quam admittunt omnes Thomistæ, docent enim, Fr. Suarez, Tom. 1.

vnam harum specierum, ad minimum, representantem naturam specificam, & omnia indiuidua sub illa contenta, huiusmodi autem vniuersalis representatio speciei, non est connaturalis intellectui humano, vt constat. Item, per vnam ex his speciebus representatur natura specifica cum omnibus suis proprietatibus, ita vt comprehendere possit, quia Christus per hanc scientiam comprehendebat, quamlibet naturam creatam, etiam superiorem humanam, at vero hæc representatio excedit naturalem capacitatem ingenij humani. Deinde docent, per has species huius scientiæ representari infinita, vt aperte tradit etiam D. Thomas art. 5. ad 2. sed non possunt representari infinita per species intelligibiles multitudine finitas, nisi aliqua earum representet infinita, vt per se constat, ergo necesse est, vt hæc species tantum habeant vniuersalitatem, vt vna species valeat representare res infinitas, quæ maxima sine dubio est, & quæ non solum capacitatem naturalem humani intellectus excedat, sed angelicis etiam intellectibus vix concedatur. Ratio denique est, quia istæ species sunt superioris ordinis, & non sunt quasi coarctatæ & limitatæ ad imperfectionem sensuum, ex qua oritur tanta limitatio, quanta est in speciebus, quas humanum ingenium per sensus acquirit: sicut ergo anima Christi per hanc scientiam eleuata est ad altiorem modum cognoscendi, ita & ad vniuersaliores species. Et hæc conclusio magis ex sequenti patebit.

Contra illam vero obijci potest fundamentum D. Thomæ, quia species infusæ sunt modo connaturali animæ humane. Sed necesse est, vt ipsi Thomistæ illud soluant, dicendo, hanc scientiam non esse infusam iuxta capacitatem tantum naturalem, sed iuxta obedientialem, & ideo modum eius non esse mensurandum ex naturali modo operandi ipsius potentiæ, sed ex perfectione debita ipsi scientiæ, ad quam potentia eleuatur, sicut in visione beata eleuatur potentia ad vniõnem cum ipsa essentia diuina per modum perfectissimæ & vniuersalissimæ speciei, & ibi non attenditur naturalis conditio potentiæ, sed perfectio luminis.

Dico tertio, has species fuisse vniuersaliores, quæ sint species angelorum. Ita sentit D. Thom. in 3. distinct. 14. art. 3. Ricar. artic. 4. quæst. 2. Scot. quæst. 4. quia licet ipse, neq; in angelis, neque in anima Christi admittat vniuersales species, dicit tamen, has species animæ Christi fuisse perfectiores angelicis, imo sentit esse perfectissimas, quæ de potentia absoluta esse possunt, quod necessarium non est. Probatur ergo conclusio primo, quia in omnibus alijs perfectionibus gratiæ & scientiæ, anima Christi superauit angelos, cur non etiam in ista? Respondent aliqui Thomistæ, non esse eandem rationem, quia species infusæ sunt connaturales animæ humane, & anima Christi superauit angelos in perfectionibus gratiæ, non naturæ. Sed hoc non est constanter dictum, nam ipsi concedunt, lumen huius scientiæ non esse cõnaturale animæ humane, sed esse supra naturam etiam angelicam: quod euidenter patet ex obiecto eius, nam se extendit ad cognoscenda omnia supernaturalia: at vero species infunduntur proportionatæ luminis, & intellectui non secundum se, sed prout eleuatur per lumen, quia obiectum vnitur potentiæ vt eleuatur: vt exemplo patet in visione beata, in qua (vt ita dicam) vniuersaliori modo vnitur essentia diuina intellectui Christi, quæ angelorum, propter perfectius lumen, sic ergo in proposito. Vnde retorqueri potest argumentum, quia perfectiones supernaturales altiori modo datæ sunt Christo, quam angelis, sed hæc scientia est supernaturalis animæ Christi, ergo.

Respondent aliqui, rationem hanc recte procedere in hac scientia, quatenus circa supernaturalia obiecta versatur, non vero, vt versatur circa obiecta naturalia.

Vniuersaliores species infusarum Christi.

Obiectio.

Responsio.

Ricar. Scot.

Species infusa anime Christi species angelicis vniuersaliores. Obiectio. Responsio.

Marfil.

D. Thom.

Caiet.

naturalia; quia species priorum obiectorum supernaturalium sunt, unde non conferuntur, seruata proportione ad imperfectionem naturae, sed ad perfectionem gratiae: at vero species posteriorum obiectorum sunt naturales, & proportionatae naturali capacitati subiecti, & ideo sunt minus vniuersales. Sed neque haec distinctio placet, nec videtur mihi satis consequenter adhibita. Nam idem lumen indiuisibile est huius scientiae, quod circa haec omnia obiecta versatur; ergo proxima potentia, cui commensurantur species omnium obiectorum, non est intellectus animae Christi secundum se, sed est intellectus tali affectus lumine, & eleuatus per illud; ergo intellectui sic eleuato debent omnes species proportionari, & non solum capacitati naturali. Praeterea actus huius scientiae, ut versatur circa obiecta naturalia, est in se supernaturalis, cum proxime, & principaliter procedat à lumine supernaturali; ergo species etiam est supernaturalis, quia oportet omnia principia actus esse illi proportionata. Dices. Etiam actus fidei est supernaturalis, & procedit à lumine supernaturali, & nihilominus species naturales ad illum deferuntur. Respondetur, non esse simile, quia per actum fidei non cognoscitur obiectum creditum, prout in se est, sicut cognoscitur per hanc scientiam. Unde probabile est, species non concurrere immediate ad iudicium fidei, sed tantum ad apprehensionem, quae antecedit, & naturalis est; at vero in hac scientia species concurrunt ad perfectam rei cognitionem, quae simul est perfecta apprehensio & cognitio obiecti. Unde confirmatur vterius, nam Christus per hanc scientiam, longe perfectiorem conceptum format ipsarum rerum naturalium, non solum quam ipsae possunt per naturales vires, sed etiam quam angeli possunt, perfectiorem (inquam) conceptum, tum in claritate & certitudine, quae à lumine prouenit, tum in expressiori representatione, & altiori, quae prouenit ab specie; ergo etiam species talium obiectorum datur animae perfectiores, & altioris ordinis & supernaturalis. Tandem ex his concluduntur rationes, quae omnibus obiectis generales sunt. Prima, quia licet Christus per naturales vires humanitatis non possit praestare aliqua, quae angeli possunt per naturales vires, tamen eleuatus eius intellectus potest perfectius hoc praestare quam angeli, & ita perfectius comprehendit angelum, vel dicitur de omnibus agendis, quam angelus: ergo pari ratione, quamuis per vires naturae non possit tam vniuersaliter intelligere, sicut angeli, tamen eleuatus lumine diuino hoc poterit, non solum in cognitione in Verbo, sed etiam in proprio genere. Secunda, quia istae species in sua entitate, & substantia sunt perfectiores, quam angelicae, ut sentit D. Tho. in arti. 4. & patet ex ratione facta, quia proportionantur lumine; ergo etiam erunt vniuersaliores, quia est eadem ratio. Vltima, quia alias non posset anima Christi vno actu tam multa simul intelligere, quam angeli possunt, saltem non adiungendo noua miracula, sed vtendo hac scientia modo connaturali, quia (vt supra dicebamus ex doctrina D. Thomae) solum potest ea intelligere simul, quae per vnā speciem representantur, consequens autem per se satis absurdum videtur. Denique contra hanc sententiam nulla difficultas occurrit, quia fundamentum D. Thomae solutum est, & in re pie, & probabiliter, & quae maiorem perfectionem Christo tribuit, non mirum esse debet, quod à sententia D. Thomae discedamus.

## SECTIO II.

*An, praeter species intelligibiles, requiratur in hac scientia lumen seu habitus infusus.*

**I**n hac questione etiam sunt duae extremae sententiae. Prima, praeter species, requiritur duas qualitates

distinctas, quas vocat habitum & lumen, ut habitus det facultatem potentiae, lumen obiectum illuminet. Haec vero opinio improbabili mihi semper visa est, quia multiplicare, seu distinguere illas duas qualitates, & supernacaneum est, & sine vilo fundamento: quia lumen intellectuale non aliter manifestat obiectum, quam praebendo vim, & facultatem cognoscendi seu intelligendi illud, & habitus similiter non aliter reddit facultatem potentiam, quam inclinando illam, & augendo virtutem, & facultatem operandi: ergo in intellectu eadem qualitas, quae est habitus, & datur facultatem potentiae, manifestat etiam obiectum, & vt sic, appellatur lumen; non est ergo realis distinctio inter illa duo, sed tantum rationis, & denominationis, neque ex effectibus eorum aliud colligi potest. Denique exemplis id potest facile explicari, & confirmari: habitus enim fidei non requirit lumen à se distinctum, sed ipsemet dicitur lumen fidei, quatenus aliquo modo manifestat veritatem obiecti, & simili modo lumen gloriae non requirit habitum distinctum, sed ipsummet est habitus, quatenus immobiliter inhaeret potentiae, & datur illi facultatem seu facultatem operandi.

Secunda sententia negat, esse necessarium in hac scientia lumen seu habitum distinctum ab specie. Quam nonnulli eorum Thomistae sequi videntur. Fundamentum eorum est, quia intellectus constitutus in actu primo per speciem intelligibilem representantem perfecte obiectum suum, est sufficiens principium actus intelligendi secundum omnem rationem eius; ergo superfluum est alius habitus. Antequam patet primo in uoluntate, nam angelus, quia per scientiam inditā recipit species perfectas rerum ad actus talis scientiae, non indiget alio habitu. Secundo ratione, quia in actu intelligendi duo sunt, scilicet, tum intellectus & certitudo, quae à intellectu habet vim sufficientem ad efficiendam intellectionem, vt in intellectus est: per speciem vero sufficienter determinatur ad intellectionem talis speciei; ergo. Contraria sententia est communior inter antiquos Theologos, & videtur mihi longe verior, & ad eam explicandam, suppono primo ex Philosophia, intellectum speciem formatum, ita concurrere per modum vnus completi principij ad actum intelligendi, vt intellectus ipse secundum se habeat aliquam vim actiuam, & non sit species ipsa, tota ratio efficiendi actum. Imo sunt nonnulli Philosophi, qui simpliciter negent, speciem intelligibilem habere aliquam efficacitatem, seu concurrere ad actum intelligendi; quorum sententia ad actum intelligendi, quod intendimus, euidentius deseruire posset. Sed quia illa nec certa est, nec vera (vt ego existimo) ideo sumimus id, quod certum est, quamuis species habeat suam veluti partialem vim, & actiuitatem, intellectum tamen esse, qui praecipue inquit in actum per propria, & intrinsecam vim actiuam suam, hoc enim est de intrinseca ratione actus vitae. Non est autem haec efficientia ita intellectui, & speciei attribueda, vt creditur intellectus efficere in actu intelligendi, quasi rationem genericam intellectionis, species vero intelligibilis efficere differentiam vltimam in ipso actu, est enim haec distributio commentitia, & impossibilis. Primo, quia haec distinctio gradus generici & specifici in actu intelligendi, est secundum rationem & conceptum, efficientia vero est physica circa rem, vt est à parte rei: sicut ergo actus intelligendi est à parte rei vnica simplex forma, in qua ratio distinguit illos duos gradus, ita totus actus est ab intellectu, & totus ab specie. Secundo, quia totus actus, etiam secundum differentiam vltimam, est vitalis, & informat potentiam, & constituit intelligentem; ergo etiam sub specifica ratione procedit à potentia: & eadem ratione species efficitur totum actum, non tantum secundum speciem generat

rationem, sed etiam ut intellectio est, quia virtus actiua potentia est quasi incompleta & partialis, complectur autem per speciem in ordine ad totum actum. Quo circa vulgaris illa distinctio de intellectu, ut intellectio est, vel ut talis est, & quod priori ratione procedit ab intellectu, posteriori vero ab specie, vel reijcienda est, vel solum secundum quandam accommodationem explicanda. Quia enim intellectus est quasi vniuersale principium omnium intellectio- num, ideo tribuitur illi vis efficiendi intellectio- nem ut sic, non quasi praescindendo gradum genericum, sed assignando effectum adaequatum, & sumendo rationem intellectio- nis quasi transcendentalem, & ut comprehendit omnes rationes, & species intellectio- num: e contrario vero species intelligibilis, quia solum potest efficere intellectio- nem talis spe- cie, ideo dicitur illam efficere, ut talis est, licet in illa consequenter efficiat gradum genericum, & quid- quid in illo actu intelligendi reperitur.

*Intellectus de se in se- ptimus ad actum supernaturales.*

Ex his inferitur primo, in ordine ad naturales actus intelligendi, intellectum de se habere totam vim actiuam ex parte potentia- e necessaria ad efficiendum actum intelligendi, solumque illi deesse concu- rsu obiecti, qui media specie tribuitur: ac vero in ordine ad actus supernaturales, non solum deest intellectui humano concursus obiecti, sed etiam deest illi actiuitas partialis seu incompleta, quae ex parte potentia- e necessaria est. Quod patet, quia nulla potentia habet ex se, & ex natura sua virtutem actiuam in suo ordine seu ex parte potentia- e sufficien- tem ad actus supernaturales, seu superioris ordinis: quia potentia naturalis per se tantum ordinatur ad actus naturales, & sibi proportionatos, vt in volun- tate constat, ergo erit idem in intellectu.

*Obiectio.*

*Responsio.*

Dices, assumptum esse verum de actibus superna- turalibus, vt supernaturales sunt, non vt intellectio- nes sunt: quia vt sic conueniunt cum naturalibus, & ideo sunt proportionati virtuti naturali. Sed haec euasio explosa iam est, vt reque considerentur, quae diximus tum quia non satis est, intellectum per vir- tutem suam actiuam attingere in actu intelligendi rationem communem, sed oportet, vt efficiat speci- ficam & propriam, atque adeo, vt efficiat actum, et- iam vt supernaturalis est: tum etiam, quia ipsa quo- que communis ratio intellectio- nis, contracta iam ad talem actum, supernaturalis est, & ideo fieri non po- test a potentia in tali actu per solum naturalem vir- tutem ipsius potentia- e: quamuis enim ratio intelle- ctio- nis vt sic, a naturali & supernaturali abstrahat, & ideo intellectio vt sic, nec naturalis, nec supernatu- ralis, necessario sit, tamen haec ipsa ratio, in re ipsa contracta per differentiam supernaturalem, ad eun- dem ordinem eleuata est, & in re supernaturalis est. Sicut ratio substantia- e de se abstrahit a materiali, & spiritali, contracta tamen ad angelum, in illo spi- rituali inuenitur: per vim autem actiuam (vt dixi- mus) attingitur res, prout a parte rei inuenitur, & ideo fieri non potest, vt potentia per solum vim natu- ralem possit efficere rationem intellectio- nis in ac- tu supernaturali. Quae omnia confirmantur, nam si intellectus de se haberet vim connaturalem suffi- cientem ex parte potentia- e ad actus supernaturales, & solum indigeret coniunctione cum obiecto, quae per speciem fieri solet, eodem modo compararetur ad actus naturales, & supernaturales, & vtrorum- que esset aequae capax, & ad vtroque haberet ean- dem propensionem, ac denique aequae essent illi de- bitae species requisitae ad tales actus: patet sequela, quia de se sufficientem habet vim connaturalem ad omnes illos actus, & ad omnes requirit species seu coniunctionem cum obiecto. Dicitur fortasse, dif- ferentiam esse, quia ad quosdam actus requiruntur species naturales, ad alios vero supernaturales. Sed haec est quaedam petitio principij, contrarium enim videtur conuincere ratio facta, nam si potentia de

*Obiectio.*

*Responsio.*

Fr. Suarez, Tom. 1.

A se est aequae capax, seu aequae effectiua vtrorumque actuum, cur magis haec species, quam illae, sunt ipsi po- tentia- e supernaturales, vel cur sunt minus debita- e quam illae: Nam etiam si dicatur, quasdam species a solo Deo infundi posse, hoc non est satis, vt sint su- pernaturales, si alias sunt proportionatae naturali virtuti ipsius potentia- e, vt manifeste patet in specie- bus angelicis, vel in ijs, quae animae separatae infun- duntur.

Secundo inferitur ex dictis, intellectum animae Christi non habere sufficientem virtutem actiuam naturalem, requisitam ex parte potentia- e ad actus huius scientia- e: probatur ex dictis, quia actus huius scientia- e sunt supernaturales, vt ex supra dictis con- stat, & facile intelligitur de actibus, quia versantur cir- ca obiecta supernaturalia, aut circa futura contin- gentia, & similibus. Et ex his potest idem concludi de actibus, qui versantur circa res naturales, nam licet materiale obiectum, naturale sit, tamen mo- dus cognoscendi est altior & diuini- or, superans natu- ralem modum cognoscendi, non tantum homi- nis, sed etiam angeli. At vero intellectus animae Christi de se non habet vim actiuam naturalem ex parte potentia- e necessariam ad supernaturales actus effi- ciendos, vt ostensum etiam est: nam quoad hoc ean- dem est ratio de intellectu Christi, & quolibet alio intellectu humano, ergo.

Et ex his vterius concluditur tertio, intellectum animae Christi non eleuari sufficienter ad efficien- dos actus huius scientia- e per solas species infusas, sed indigere aliqua virtute, vel auxilio, quo eleuetur ad conferendam efficaciam necessariam ex parte po- tentia- e ad illos actus. Hoc etiam aperte sequitur ex dictis, & declaratur primo, quia actiuitas potentia- e & speciei sunt distinctae, & diuersarum rationum, & in suo ordine vtraque debet esse completa, & suf- ficiens: sed species tantum confert actiuitatem re- quisitam ex parte obiecti, & intellectus de se non ha- bet actiuitatem sufficientem, vt requisitam ex parte potentia- e, ergo oportet aliunde suppleri. Secundo, quia ad actus naturales, species solum confert acti- uitatem sufficientem ex parte obiecti, supponit vero in ipsa potentia totam vim ex parte illius necessa- riam ad efficiendum talem actum, & vtendum ipsa specie, quam vim conferre non potest ipsamet spe- cies, ergo similiter in his actibus supernaturalibus species non confert hanc vim, sed supponit. Cum ergo non supponat illam tanquam naturalem, vt o- stensum est, necesse est, vt per aliud supernaturale principium conferatur. Tertio, si obiectum ipsum vniretur potentia- e ad intelligendum, tantum con- ferret ad actum efficaciam ex parte obiecti necessa- riam, ergo species tantum hanc confert, est enim veluti semen obiecti, vt illius suppleat efficientiam, ergo si deest potentia- e vis agendi ex parte sua neces- saria, aliunde suppleri necesse est. Quod argumen- tum exemplo visionis beatae aperte declaratur: in illa enim visione essentia diuina coniungitur poten- tia- e in ratione obiecti, & confert totam effectio- nem, quam obiectum conferre potest, vel quam species in absentia obiecti contulisset, nihilominus tamen ex parte potentia- e lumen ad illam visionem neces- sarium est, quia intellectus ex natura sua non habet naturalem vim ad conferendam actiuitatem ex par- te potentia- e necessariam ad illum actum: solum er- go obiectum, vel species, non potest illam supple- re. Cuius rationis vis nullo modo vitari potest, nisi, vel negado lumen gloriae creatum a visione distin- ctum, quod absurdissimum in Theologia est, vel di- cendo, videri Deum per speciem creatam, & prae- ter illam non dari lumen gloriae, sed illam vocari lumen, quia manifestat obiectum. Quae euasio duo falsa continet: alterum, Deum videri per speciem creatam, contra receptam D. Thomae sententiam, & contra rationem, quia, vbi obiectum ipsum est

Intellectus non sufficienter eleuatur ad actus supernaturales per solas species infusas.



actu intelligibile, & per se ipsum adest potentia, & potest cum illa concurrere, species necessaria non est: alterum non dari aliud lumen Beatis, praeter illam speciem, quod est ab utriusque terminis, praeter commune usum Theologorum solum ad explicanda Concilia, quae de lumine gloriae loquuntur, quod est Conciliorum definitiones enervare, & occasionem praebere, eas ad falsos sensus detorquendi. Omnes enim Theologi, qui de lumine gloriae loquuntur, siue, praeter illud, admittant speciem, siue negent, per lumen intelligunt rem ab specie distinctam, neque vllus est, qui speciem intelligibilem vocet lumē intellectualem, sicut nec sensibilis species lumen sensibile vocatur. Cum enim species habeat vicem obiecti, tanquam vnum cum illo reputatur, lumen autem dicitur quoddam aliud medium, quod obiectum manifestat. Et praeterea contra hanc sententiam vrget argumentum factum, nam etiam si obiectum ipsum per se concurrat cum potentia, loquitur lumē seu virtus ex parte potentiae, ergo idē erit necessarium, etiam si concurrat, mediante specie. Quarto arguitur, nam experimur, duos intellectus inaequales in perfectione per easdem species inaequaliter intelligere, cuius ratio est, quia species non supplet defectum potentiae, & quia vsus speciei multum pendet ex virtute actiua ipsius potentiae: ergo, quando potentia de se est insufficientis ad efficiendum actum, non potest sola species illam supplere. Quinto id explicatur ex subordinatione instrumentorum, quae ita se habent, vt vnum quodque requirat propriam virtutem seu formam, & dispositionem, vt sunt calamus, & manus, quamuis enim calamus bene aptus sit, nisi manus virtus sufficiens in se ad mouendum, & menti etiam ars dirigens & ordinans talem motum, ineptus erit effectus. Similiter, si species angelica, & vniuersalis tribuatur intellectui humano, non poterit ea vti sua naturali virtute, quomodo vultur vti angelus, quia est improporcionatum instrumentum, multo autē magis improporcionatae sunt supernaturales species. Vnde confirmatur obiter, quia alias sine causa vni intellectui, vel angelo, daretur vniuersaliores species, vel perfectiores, quam alteri, si quilibet eorum aequē posset illis vti, ac alius. Vltimo arguitur, quia in hac scientia infusa, cognitio (vt dictum est) fit per simplicem modum, cognoscendo effectum in causa, & proprietatem in essentia: sed ad perfectam hanc cognitionem non videtur posse sufficere sola species, nisi ex parte intellectus, & luminis sit sufficiens vis, tum ad intelligendum perfectō modo, tum ad obiectum penetrandum, ergo.

Et ex his vltimo tandem concluditur, in hac scientia, praeter species intelligibiles, dari habitum per se infusum, eleuatum intellectum ad illius actus. Ita sentit aperte D. Thomas hic ad tertium, vbi distinguit lumen diuinitus infusum ab speciebus, & illud significat esse vnum, species plures. Et idem docet in 3. distinct. 14. art. 3. quaest. 4. & hic etiam, art. 4. dicit, hanc scientiam esse perfectiorem angelica, quantum ad lumen. Item sentit Ricard. distinct. 14. art. 3. quaest. 4. & Bonauent. art. 3. quaest. 2. Probatur aperte ex dictis, quia virtus actiua intellectus de se est insufficientis ad actus huius scientiae, & non eleuatur per solas species: ergo aliqua alia re, ergo aliquo habitu infuso, quia, vt connaturali modo eleuatur, debet per intrinsecam & inhzrentem, ac permanentem virtutem eleuari, & hanc vocamus habitum. Et confirmatur primo exemplo voluntatis, conueniunt enim haec duae potentiae in hoc, quod praeter virtutem actiuam potentiae, vtraque indiget concursu obiecti ad operandum, quamuis fortasse concursus obiecti non sit eiusdem rationis in vtraque potentia, quod nihil ad praesentem disputationem attinet. Hinc igitur formatur argumentum, nam voluntas, postquam illi propositum est obiectum supernaturale, & supernaturali modo cognitum, quia non habet

A naturalem virtutem ad efficiendum actum, illi obiecto proportionatum, indiget habitu per se infuso, vt eleuetur ad illum connaturali modo efficiendum ergo similiter intellectus indiget huiusmodi habitu, quandoquidem, posita specie, per quam veluti applicatur obiectum, ipse in suo ordine est insufficientis, & non habet naturalem virtutem ad efficiendum actum tali speciei proportionatum.

Et ex hoc exemplo soluitur obiectio quaedam, quae fieri potest, scilicet, intellectum informatum specie sufficienter eleuari per auxilium, nam, etiam posito habitu, indiget auxilio. Respondetur enim, de potentia absoluta posse ita eleuari, non tamen modo perfectō, & rerum naturis magis consentaneo. Sicut etiam voluntas posset eodem modo eleuari, tamen perfectior modus, & magis connaturalis est, vt per intrinsecum principium, & habitalem virtutem eleuetur.

Nec refert, quod, posito habitu, requiratur auxilium, nam illud est debitum, tanquam concursus primae causae in suo ordine necessarius: si autem non daretur habitus, in eius auxilium, & alterius generis deberet conferri. Vltimo tandem confirmatur haec sententia, quia in scientiis naturalibus, praeter species, requiritur habitus, & similiter in fide, & in prophetica cognitione; ergo & in hac scientia. Respondetur potest, in his omnibus requiri habitus, quia species sunt imperfectae, vnde obiecti potest scientiam infusa angelorum, in qua non datur habitus distinctus ab speciebus, quia species sunt perfectae. Sed contra primo, nam haec respositio locum non habet in visione beata, a qua etiam supra argumentum sumptum. Secundo, quia, si in aliis requiritur habitus propter imperfectionem specierum, multo magis hic erit necessarius propter imperfectionem potentiae. Vnde non est simile, quod ex scientia Angelorum asseritur, quia in illa non solum species perfectae sunt, sed etiam virtus potentiae est in suo ordine sufficiens, & accommodata ad actus tales scientiae, ad quos naturale propensionem habet abique vllō impedimento, & ideo non indiget habitu: locus vero est in intellectu animae Christi, ad actus huius scientiae comparato, vt satis explicatum est. Ex his expeditum relinquatur fundamentum secundae sententiae supra posita.

### SECTIO III.

*Utrum hic habitus, vel lumen scientiae infusa sit in se vnum tantum.*

Prima sententia est, hūc non esse vnum habitum, sed plures. Ita Bonauent. in 3. distinct. 14. art. 3. quaest. 2. Caietanus 1. 2. q. 54. art. 4. non longe à fine, & tribuit D. Thomae hic, sine causa: tamen, nam hoc loco non ponit plures habitus in hac scientia infusa, nisi ratione specierum, non vero ratione luminis infusi, vt in solutione ad 3. satis explicuit, & ita eum intellexit Petrus Bergomensis in concordantiis D. Thomae, dub. 12. & 16. & Caietanus hic videtur etiam aliter sentire, non explicat autem haec opinio, quot sint hi habitus. Videtur tamen, duobus modis in ea procedi posse, iuxta duplex eius fundamentum. Primum est, vt, quia species intelligibiles huius scientiae sunt plures, ideo etiam habitus, vel lumina multiplicentur: & ita primus modus dicendi in hac sententia esse potest, tot multiplicari habitus, vel lumina, quot multiplicentur species intelligibiles. Sed fundamentum hoc parum est efficax, quia fere omnibus habitibus scientiarum commune est, vt vnus habitus scientiae variis vtatur speciebus intelligibilibus: vnde verisimile non est, in hac scientia, de qua agimus, tot multiplicari habitus vel lumina, quot sunt species intelligibiles: & ratio generalis est, quia cum habitus, vel lumen tenet

D Thom.

Ricard.  
Bonauent.

Per habitū  
infusum eleuatur  
intellectus  
Christi ad  
actus scientiae  
infusae.

Obiectio

Responsio

Responsio

Obiectio

D. Thom.  
Ma.  
Lun.  
om.  
Chr.  
tan.  
hab.

Ponant  
Causa.

Petr. Ber.  
gen.

*Virum lumen huius scientie distinctum sit à lumine gloriae.*

**N**ON inuenio quæstionem hanc à Theologis disputatam, sed habet non contemnendam difficultatem. Tres enim modi dicendi mihi occurrunt, qui in dubitatione hac esse possunt. Primus est, supponendo opinionem supra tactam, quod in hac scientia sit duplex habitus quorum vnus circa naturalia, alius circa supernaturalia versetur. Quo supposito, dici potest, habitum seu lumē, quod versatur circa supernaturalia, non distingui ab ipso lumine gloriae, propter ea, quæ statim in modo tertio dicemus: habitum vero, qui versatur circa naturalia, distingui ab illo lumine, propter suppositionē factam: & si illa suppositio vera esset, ego hūc modum tanquam veriolem etiam eligerem. Sed (vt vidimus) fundamentum, quod hæc sententia supponit, min⁹ probabile est.

Secundus ergo modus dicendi est, lumen huius scientiæ esse in se vnum, & omnino distinctum à lumine gloriae, & hunc modum videntur supponere omnes Theologi, distinguunt enim absolute & simpliciter hanc scientiam à beata, vnde videntur illas distinguere, non tantum in speciebus, sed etiam in luminibus. Et ratio esse potest, quia lumē gloriae respicit essentiam diuinam vt obiectum adæquatum suum, ita vt non possit circa creaturas versari, nisi prout in Deo, & per diuinam essentiam manifestatur, hic enim modus cognoscendi creaturas est longe altior, & excellētiior, quam sit cognitio creaturarum in se ipsis. Propter quod Augustinus illam cognitionem, *matutinam*, hanc vero, *vesperinam*, vocauit, ergo lumina, quæ sunt principia talium cognitionum, sunt distincta. Et confirmatur, quia lumē gloriae creatum, est altissima participatio luminis increati, & ad eundem ordinem quodammodo spectans, imitatur ergo modum cognitionis eius. sicut ergo Deus est quasi adæquatum obiectum sui luminis increati, & nihil per illud videt nisi in se, & per se ipsum, ita suo modo se habet lumen gloriae creatum, atque adeo lumen hui⁹ scientiæ, inferioris rationis est, ab illo quæ distinctum.

**T**ertio tamen modus dicendi esse potest, lumen huius scientiæ esse ipsum lumen gloriae, atque adeo scientiam infusam quoad habitum, solum addere intellectui lumine gloriae informato species per se infusas, ad quarum vsum satis eodem lumine gloriae intellectus eleuatur. Quæ sententia non videtur omnino aliena à D. Tho. in his articulis, nam in hoc sexto solum distinguit habitus huius scientiæ, ratione specierum intelligibilium, & in solutione ad 3. dicit lumen diuinitus infusum esse communem rationem intelligendi ea, quæ diuinitus reuelantur, quod art. 4. vocauerat, *lumen spiritus ualut gratia*. Et ratione potest ita explicari quia lumen, per quod hæc scientia infusa versatur circa res supernaturales quoad substantiam, cognoscendo illas in se ipsis per proprias species, non est aliud à lumine gloriae. Ergo absolute & simpliciter lumen huius scientiæ non est aliud à lumine gloriae. Consequētia euidens est ex supra dictis, ostensum est enim, vnum & idem esse lumen huius scientiæ, quo cognoscuntur res supernaturales, & Deus vt autor & causā illarum, & consequenter omnia mysteria supernaturalia, atque adeo res etiam inferiores, & naturales, quia intellectuale lumē vnius ordinis, quamuis per se primo versetur circa res sui ordinis, tamē etiā secundo completitur res inferioris ordinis, quas superiori, & excellētiiori modo attingit, vt patet in lumine immateriali, quæ primo circa immaterialia versatur, tū etiā attingit materialia modo immateriali. Antecedens vera declaratur, & pbatur, quia lumē gloriae est sufficiens principium

Qq 4 cipium

neat se ex parte potentie, ex suo genere vniuersalius A principium est, quam species, quæ supplet vicem obiecti, & ad talem actum determinat potentiam.

Secundum fundamentum sumi potest ex diuersitate rerum, in quibus hæc scientia versatur, cum enim sint diuersorum ordinum, nõ videntur omnes ad eundem habitum pertinere: vnde secundus modus in hac sententia esse potest, duos esse habitus huius scientiæ, quorum alter circa res naturales, alter circa supernaturales versatur. Cum enim hæc obiecta sint omnino diuersorum ordinum, & per hanc scientiam in proprio genere & per proprias species cognoscantur, videntur requiri diuersa principia, & habitus, scilicet, ad cognoscendas res supernaturales prout in se sunt, habitus ordinis diuini & supernaturalis, ad cognoscendas autem res naturales, etiam altiori modo, quam humano, alius inferior, & quasi angelici ordinis. Quod vero non sit necessarium, hos habitus in plures diuidere, facile videtur posse suaderi, quia res omnes naturales cognoscuntur ab Angelo eodem lumine, quamuis per diuersas species, ergo & in hac scientia poterunt cognosci eodem lumine infuso, cum sit perfectius, quam angelicum: & pari ratione aliud lumen sufficit ad cognoscendas omnes res supernaturales, tum, quia illæ res non minorem inter se consuetudinem habent, quam res naturales inter se: tum etiam, quia illud lumen est altius, & perfectius. Solum in hoc dubitari possit de modo vniõis hypostaticæ, qui inter omnes res supernaturales videtur esse altioris ordinis: tamē nõ oportet propter illum ponere speciale habitum, etiam in hac sententia quia licet in genere gratiæ, & ex parte forme diuinæ, quæ communicatur humanitati, illa vno merito dicatur speciale ordinē gratiæ constituere, tamen quatenus ille modus vniõis creatum quide est, & supra naturalem capacitatem nature creatæ, cadere potest simul cum alijs supernaturalibus operibus sub idē lumine supernaturale huius scientiæ. Et hæc opinio ita explicata, est probabilis.

Nihilominus dicendum videtur, lumē huius scientiæ esse vnum tantum habitum, seu qualitatem simplicem, vt sentit D. Tho. hic ad 3. & in 3. d. 14. a. 3. q. 4. & Ricard. a. 3. q. 4. Marfil. q. 10. a. 2. p. 4. Et fundamentum huius sententiæ sumendum est fere ex dictis inter explicandam præcedentem sententiam, adiunctis ijs, quæ superius diximus de modo quo res naturales per hanc scientiam cognoscuntur altius, & perfectius, quam per naturale lumen alicuius intellectus creati cognosci possunt. Ex quibus ita argumētari possum⁹, nam lumen huius scientiæ est sicut potentia quæ ad altioris ordinis, quam sit lumen angelicum, est ergo de se vniuersali⁹ principium, ergo completitur sub obiecto suo ea omnia, quæ lumen Angelicū attingere potest, & rursus ea, quæ sūt supra Angelicū ordinem, & pertinent ad supernaturalem, in quo lumen huius scientiæ collocatur, sicut lumen intellectuale, quod superioris ordinis est, quam sensus, comprehendit sub se omnia, quæ sub sensum cadunt, & præterea res etiam sui ordinis sibi proportionatas. Et confirmatur, quia idem lumen fidei hac ratione versari potest circa res omnes, tã naturales, quam supernaturales, quatenus altiori modo per illud lumen manifestantur, charitas etiam amat bonitatem nature sub aliqua habitudine, vel ratione supernaturali. Et confirmatur præterea, quia res supernaturales ita sunt connexæ cum naturalibus, vt vix possint perfecte, & vt in se sunt, videri sine illis, vt gratia in hærens animæ, non videtur sine anima, & sic de alijs. Denique confirmatur, quia non oportet distinctionem ponere sine necessitate, hic autem nullum est sufficiens fundamentum, nam ex sola distinctione materialium obiectorum, non potest colligi distinctio habituum, & modus cognoscendi naturales res per hanc scientiam, non solum excedit humanam cognitionem, sed etiam angelicam.

D. Thom.  
Ricard.  
Marfil.  
Lumen sci  
entia infusa  
Christi vnus  
tantum est  
habitum.

August.

capitulum ad cognoscendum se ipsum, & alia lumina sibi similia, per seipsum seu per propriam speciem, ergo est etiam sufficiens principium ad cognoscendam gratiam sanctificantem perfecte, & quidditative, atque adeo ad cognoscendas omnes qualitates supernaturales, ut sunt charitas, dona supernaturalia, & similia, quæ eiusdem ordinis sunt, & ad gratiam, sicut potentia ad formam principalem, comparatur; unde idem lumen, sufficiens est ad hæc omnia cognoscenda. Antecedens, assumptum de ipso lumine gloriæ, videtur sane per se clarum, quia nullum intellectuale, lumen videtur esse ita accommodatum ad habendam perfectam scientiam in proprio genere, sicut est ipsum lumen gloriæ, quia nullum inferius videtur esse posse ita sufficiens, cum non sit tam perfectum: perfectius autem lumen, vel omnino esse non potest, vel sine causa requiretur ad tale lumen cognoscendum, cum lumen intellectus angelici natura sua sufficiens sit ad cognoscendum seipsum, & sibi similia. Et in vniuersum, omne lumen intellectuale clarum & euident, est sufficiens principium seipsum manifestandi, consequentia vero, quod ad gratiam sanctificantem attinet, facilius etiam videtur: tum, quia gratia & lumen sunt res eiusdem ordinis, unde eandem videntur habere rationem obiecti scibilis: tum etiam, quia in angelo idem naturale lumen est sufficiens principium, non tantum seipsum cognoscendi, sed etiam substantiam ipsius angeli, cuius est proprietas: sed hoc lumen gloriæ etiam comparatur ad gratiam, præsertim consummatam, sicut proprietas ad naturam, cum qua habet proportionem: ergo erit principium sufficiens cognoscendi illam, & eadem ratio probat de aliis qualitibus, & virtutibus supernaturalibus, cum neque illæ perfectiores sint, neque ad illas cognoscendas maior virtus requiratur: Et confirmari potest hic discursus, quia virtus, quæ potens est per se primo versari circa aliquod obiectum, quod est tale per essentiam, potest etiam attingere participationes illius obiecti ad eundem ordinem pertinentes: ut potentia, quæ est principium videndi lumen, est etiam sufficiens ad videndos colores: & charitas, quæ amat Deum propter bonitatem increatam, est sufficiens principium amandi seipsam, & sibi similes, & proximum, propter supernaturalem creatam sanctitatem. Confirmatur secundo hæc sententia, exemplo intellectus angelici, cuius lumen vnum est, quod respicit propriam essentiam ipsius angeli, à qua manat, tanquam obiectum maxime proprium & proportionatum, quod semper actu naturaliter inuenitur, & nihilominus simul extenditur ad res alias per proprias species cognoscendas: sic igitur lumen gloriæ, quamuis essentiam diuinam respiciat, ut obiectum maxime proprium & connaturale, & ita actu quasi connaturali perpetuo circa ipsam versetur: poterit tamen versari circa res alias per proprias earum species altiori & excellentiori modo, quam omne aliud lumen: intellectuale quippe lumen, quo excellentius est, eo habet obiectum vniuersalius. Neque oportet in omnibus seruari similitudinem inter hoc lumen creatum, & lumen increatum Dei: hoc enim, quia est purissimus actus, non tantum est lumen, sed etiam visio, & obiectum ipsum intelligibile. Unde nullo principio à se distincto vti potest ad intelligendum: lumen vero gloriæ hoc ipso, quod creatum est, habet admixtam potentiam, & potest vti principio, seu specie, à se distincta, sicut etiam efficit actum distinctum à se, & ideo mirum non est, quod vti possit speciebus ad cognoscendas res, non tantum in Deo, sed etiam in proprio genere. Et hæc sententia videtur mihi probabilis, & verisimilis propter discursum factum, & quia in contrarium nec auctoritas aliqua occurrat, neque ratio, quæ magnam ingerat difficultatem. Nihilominus tamen, quia res noua est, nolo eam definire, sed difficultatem eius insi-

Differentia  
inter lumen  
gloriæ creati  
& increati  
Dei.

nuisse sufficiat. Ad quam, defendendo sententiam communem, dicendum est, lumen gloriæ habere pro obiecto adæquato essentiam increatam, & nullam rem creatam directe attingere in seipso, sed tantum in Verbo, ac denique hos duos modos cognoscendi creaturas in Verbo, & in seipsis, tam esse distinctos, ut non possint eidem lumini conuenire, quod etiam per se satis probabile apparet.

QVÆSTIO XII.

De scientia animæ Christi acquisita, in quatuor articulos diuisa.



Inde considerandum est de scientia animæ Christi acquisita, vel experimentalis. Et circa hoc queruntur quatuor. Primo, vtrum secundum hanc scientiam Christus cognouerit omnia. Secundo, vtrum in hac scientia profecerit. Tertio, vtrum aliquid ab homine didicerit. Quarto, vtrum acceperit aliquid ab angelis.

ARTICVLVS I.

Vtrum secundum hanc scientiam Christus cognouerit omnia.



Primum sic proceditur. Videtur, quod secundum hanc scientiam Christus non omnia cognouerit. Huiusmodi enim scientia per experientiam acquiritur. Sed Christus non omnia expertus est. Non igitur omnia secundum hanc scientiam sciuit. 2. Præterea, homo scientiam per sensum acquirit. Sed non omnia sensibilia sensibus corporalibus Christi fuerunt subiecta. Non igitur secundum hanc scientiam omnia cognouit Christus. 3. Præterea, quantitas scientia attenditur secundum sensibilia. Si igitur secundum hanc scientiam Christus omnia sciuisset, esset in eo scientia acquisita, equalis scientiæ infusæ, & scientiæ beate, quod est inconueniens: Non ergo secundum hanc scientiam Christus omnia sciuit. Sed contra est, quod nihil imperfectum fuit in Christo, quantum ad animam. Fuisse autem imperfecta hæc eius scientia, si secundum eam non sciuisset omnia, quia imperfectum est, cui potest fieri additio. Ergo secundum hanc scientiam Christus omnia sciuit. Respondeo dicendum, quod scientia acquisita ponitur in anima Christi (ut supra dictum est) propter conuenientiam intellectus agentis, ne eius actio sit otiosa, quæ facit intelligibilia in actu: sicut & scientia indita, vel infusa ponitur in anima Christi ad perfectionem intellectus possibilis. Sicut autem intellectus possibilis est, quo est omnia fieri, ita intellectus agens est, quo omnia est facere, ut dicitur in tertio de Anima. Et ideo, sicut per scientiam inditam sciuit anima Christi omnia illa, ad que intellectus possibilis est quocumque modo in potentia, ita per scientiam acquisitam sciuit omnia illa, que possunt fieri per actionem intellectus agentis.

Ad primum ergo dicendum, quod scientia rerum acquiri potest, non solum per experientiam ipsarum, sed etiam per experientiam quarundam aliarum rerum, cum ex virtute luminis intellectus agentis possit homo procedere ad intelligendum effectus per causas, & causas per effectus, & similia per similia, & contraria per contraria. Sic igitur, licet Christus non fuerit omnia expertus, ex his tamen, quæ expertus est, inuenit deuenit notitiam.

Ad secundum dicendum, quod licet sensibus corporalibus Christi non fuerint subiecta omnia sensibilia, fuerunt tamen

Lib. 3. art. 1. q. 2. ad 1. m. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.